

„Olava“ slapp billig likevel

115083

Skjønt Langeland har fremstilt henne som et offer for rettsoppgjørets urimelighet — Langeland beklager sin beskyldning mot rettskjemiker Bruff 27/11-

I Langeland-Bergsvik-saken begynte man i formiddag med et tilfalepunkt mot Langeland, gående ut på at han om rettskjemiker Bruff blant annet har skrevet: «Nedenfor siteres en beretning som viser hva rettskjemiker Bruff mente å kunne bistå fienden med mer enn et år etterat tyskerne overfalt Norge Herr Bruff leverte en rekke slike undersøkelser både i 1941 og i 1942. Herr Bruff arbeidet som en alvorlig, fremragende fagmann uten hensyn til at han på denne måten skaffet fienden et fellende bevis mot en bra nordmann. Han gjorde det til tross for at han nettopp i sin gjerning hadde så utpreget anledning til ikke å bistå fienden. Hans arbeid var lite kontrollerbart, og det syntes i hvert fall for den ikke sakkyndige at det måtte være lett iallfall å la veien for megen tvil være åpen. Selv om han fant det utelukkende i visse tilfelle å forsøke å fastslå at siktede ikke kunne ha skrevet den omtvistede påtegning. Dette er således et av de mange eksempler som viser at folk på farlige felter utførte sitt arbeid uten noen tanke på aktivt å motarbeide fienden eller å støtte egne folk som var i knipe.»

Langeland sikter til et NS-skrift som var lagt ut i et banklokale og som var blitt påført: «Håndbok i landsforræderi». Han mener at Bruff lett kunne ha gitt sin skriftundersøkelse et slikt resultat at det ikke var blitt fellende for den mistenkte. Bruff arbeidet på et meget farlig felt, og hvis han ikke kunne unngå å gi sakkyndige uttalelser som tulleverste hans landsmenn til fienden, burde han ikke ha befattet seg med det.

Bruff blir avhørt som vitne, og aktor forelegger ham det spørsmål Langeland har reist, om han burde ha fortsatt med å ta slike oppdrag etter okkupasjonen.

Bruff: Oppdragene fra politiet fortsatte å komme helt automatisk,

Jeg har aldri hatt noe oppdrag for Gestapo. Kort etterat jeg hadde hatt den sak som Langeland fakter til, ble jeg fratatt befattning med alle politiske saker. I denne sak var det ganske utelukket å prøve å skjule at det var den mistenkte som hadde skrevet påskriften, å benekte det ville være like meningsløst som å benekte at det norske flagg er rødt, hvitt og blått. Det kunne bare være tale om én av to personer, og saken var nærmest sendt ham for at han skulle strø sand på den. Han hadde greidd å forpurre forfølgelse mot en masse mennesker, og han så en oppgave i å fortsette med det. Men hvis han i denne ubetydelige sak som resulterte i en bot på 100 kroner, hadde avgitt en opplagt uriktig erkøring, ville han ha forspilt den chance han her hadde til å hjelpe landsmenn som var kommet i vanskeligheter.

Etterat Langelands bok var utkommet, fikk Bruff et par anonyme brevkort, hvor han ble skjelt ut for «landssviker» og «angiver». Han ringte da til Langeland som beklaget at han hadde tatt dette med i sin bok og lovet å ta det ut i annet opplag. Hvilket imidlertid ikke ble gjort.

Langeland sier at han fastholder sin beklagelse, men mener at hans prinsipielle betraktninger er riktige.

Neste punkt gjelder følgende passus i Langelands bok: «For at leserne allerede fra første stund skal kunne gjøre sammenligninger og gjøre seg opp en mening om hvorvidt det praktiseres likhet for loven, skal jeg nevne et par av de tilfelle hvor straff er ilagt. En kone på mer enn 70 år — vi kaller henne Olava — meldte seg høsten 1940 inn i NS, men gikk ut etter 14 dagers tid. Det er ikke opplyst noen annen forgåelse enn det passive medlemskap i disse dagene. Rettsmyndighetene fant henne straffskyldig etter § 86 Gamle Olava ble nokså hardt straffet. Hun ble straffet med bot og rettighetstap. Hennes mann omkom som sjømann, og hun ville ha tilkommet en pensjon, men tapte denne rett fordi hun var blitt straffet for landsforræderi. Hvor mange tusen kroner hennes bot på denne måten vil beløpe seg til, kan man ikke vite, men lever hun lenge, kan det bli både ti og tyve tusen kroner.»

Langeland forklarer at han bygde på opplysninger som fremkom i en stortingsdebatt. Da han skrev dette, visste han riktignok at saken mot «Olava» var tatt opp igjen og hadde fått et ganske annet resultat enn det han nevner. Dette unnlot han imidlertid å ta med, fordi han bare ville belyse hvilke horrible avgjørelser domstolene kunne treffe.

Aktor foreholder ham at «Olava» hadde vedtatt forelegg for medlemskap i NS — ikke i 14 dager, men fra høsten 1940 til frigjøringen. For dette fikk hun tap av stemmeretten. Senere viste det seg at hun ikke hadde vært medlem så lenge som hun selv hadde forklart. Saken ble da gjenopptatt etter påtalemyndighetenes foranledning, og den endte med påtaleunntatelse.

FINST G. MORFENSN